

Miloslav Trnka

O původu dunajského kapitána Rudolfa Karla Kollera

Je to už hodně dávno, co z chrámu sv. Jakuba Většího v jihočeském městysu Lhenice vyšel malý průvod sva-tebčanů, aby po chvíli dalších veselých gratulací novomanželé a svědci nasedli do vyzdobené bryčky. Popoje-li jen o kousek dál za roh do Krumlovské ulice k nevěstinu domu čp. 74, kde s přáteli, příbuznými a několika přespolními hosty zasedli v podzímě prosluněné zahradě k slavnostnímu obědu. Oddávající mladého páru - důstojný pan farář P. Matěj Pužej, zatím opatrně odložil matriční knihu s novým krasopisným záznamem o sňatku a chvíli se těšil zaslouženému klidu před polednem. Psal se 10. říjen roku 1904.

Novomanželkou se v ten den stala dvaadvacetiletá Mařenka Trnkova, narozená 26. ledna 1882 v usedlosti čp. 74 u Pepků neboli Elhenických (později Rosenfeldrů), dcera tehdy již zemřelého obuvnického mistra Jana Trnky a Marie rozené Elhenické. Maminka se Mařenčiny svatby dočkala a dobře ji vypravila. Vždyť sama byla dcerou hostinského pana Aloise Elhenického, na place se uměla otáčet a není divu, že se Jan Trnka do toho domu také kdysi rád přičinil. Nechme úvahy a představme ženicha. Nevysoký, sportovně stavěný, třicítka let na krku, ve slušivé důstojnické uniformě šikovatele císařského a královského pluku zemské obrany č. 29 z budějovických kasáren. Jmenoval se Jan Koller a pocházel rovněž ze Lhenic, kde přišel na svět 23. prosince 1874 v domě čp. 181, kde žili jeho rodiče Josef Koller, tkalcovský mistr se ženou Barborou, dcerou obuvníka Matěje Steinochera z čísla 59 (Kolářů).

Za nějaký čas po svatbě si Jan a Marie Kollerovi našli byt v Českých Budějovicích a z rodného městečka se přestěhovali. Na budějovickém Lineckém předměstí, ulici se tenkrát říkalo Prýzlovka (Prieselgasse, Priesel-ova, dnes Heydukova), se jim 15. dubna 1905 v domě číslo 214 narodil první syn - Rudolf Karel Koller. Také on se stal vojákem z povolání. Přípisem Zemského národního výboru v Praze ze 3. 8. 1918 mu byla povolena změna příjmení z „Koller“ na „Kolář“ (vybíral nejspíš po babičce Báře Steinocherové, rodačce z domu Kolářů), ale o jeho vyučení nebo vojenských studiích bohužel zatím nevím nic. V letech 1932 - 1938 však prokazatelně brázdil vody Dunaje na kapitánském můstku. Byl posledním velitelem čs. válečné lodi „President Masaryk“.

Z odborného tisku lze doplnit, že vzorem pro stavbu této hlídkové loď byl rakousko-uherský projekt člunu typu WELS (1914). Konstrukční práce na „Masarykovi“ zahájily Škodovy závody v Plzni na jaře 1928. Oficiální objednávku na stavbu loď za 6 992 600 Kč obdržela Škodovka v únoru 1929. Vlastní stavba lodního trupu začala v pronajaté loděnici v Komárně v srpnu 1929. Řada konstrukčních nedostatků vedla k průtahům při stavbě a tak ke spuštění na vodu došlo až 19. 10. 1930. Stavba se i nadále vlekla, loď nedosahovala projektovaných výkonů a vojáci ji nepřevzali. Následovala výměna turbín a lodních vrtulí, přičemž se loď z jednokomínové proměnila ve dvoukomínovou (každá turbína získala svůj vlastní komín). Druhá kolaudace se uskutečnila 8. 8. 1932 a loď konečně zahájila svou aktivní službu. Domovským kotvištěm byl bratislavský zimní přístav a z něj vyplouvala na cvičné plavby po československém úseku Dunaje. Délka loď byla 47,5 m, šířka 6 m, ponor 1,07 m. Celkový výtlak dosahoval 214 tun. Hlavní výzbroj tvořila čtyři děla ráže 66 mm a 4 kulometry 7,92 mm. Lodní boky a palubu chránilo pancéřování o síle 5 mm. Turbíny o celkovém výkonu 2 300 koňských sil zajišťovaly rychlost 26 km/h.

Po okupaci Československa 1939 byla loď na základě dohody mezi novou Slovenskou republikou a Velkoněmeckou říší otažena v polovině května 1939 do Lince a vřazena do stavu německé Donauflotte pod názvem Bechelaren. Bojových akcí se poprvé zúčastnila v dubnu 1941, kdy působila jako velitelská loď flotily minolovek na srbsko-rumunském úseku Dunaje. Dne 10. května 1945 se vzdala Američanům, od roku 1954 kotvila v Komárně, odstrojena, sloužila jako pracovní ponton. K sešrotování trupu došlo v roce 1978.

Prameny a literatura:

- Matriky římskokatolického farního úřadu Lhenice (sbírka SOA Třeboň, <http://digi.ceskearchivy.cz>)
- Kovařík, Jiří: Poldina huť a válečná loď President Masaryk.
- Slánský obzor. Historická ročenka kladenského a slánského regionu. Ročník 9, 2002, Slaný 2002.
- Hubert, Miroslav: Hlídková loď President Masaryk z pohledu technika. Edice Loď v české minulosti. Nakladatelství Mare-Czech v koedici se Spolkem přátel plavby a nakladatelstvím Ares, Praha 2004. ISBN: 80-903149-2-9. Obě uvedené publikace neobsahují žádné informace o veliteli ani o posádce.

Na snímku je pohled na kapitánský můstek hlídkové lodi „President Masaryk“.